

del mot amb aquests és ja molt més vaga. veg en el meu article citat els detalls referents a *saurarium* (1222), *saure* (1289), *sauret*, *saure*, *saunet*, *sabre* Hi pot haver etimologia del tot diferent, o almenys contaminació d'una altra amb el nostre mot p ex un derivat de SAURELLUS 'sorell', com a xarxa apta per pescar-ne.

No podem fer gaire cas de les etimologies proposades per Sainéan (*Sources Indig* II, 170, 193, deriv de SAL, fr. ant. *saurée* 'salum'), Griera (SALEBRA 'fotja, sot'), que no són adequades per la forma ni pel sentit, ni de la de Barbier (*Rom Phil Cal* VI, 186-90, un vague escand. o neerl. *sabb*- 'xipollejar') que no sols peca en això sinó també per l'àrea sobretot mediterrània o meridional del mot.

Més conscienciosa és la recerca de Schuchardt (*BDC* XI, 109-110), que subrallant l'aspecte llatí del cat -oc- lligur *salabre* postula una base *SALABRUM, la qual realment sembla llatina, i examina la possibilitat de derivar-la d'EXHALARE o d'EXHAURIRE 'poar un líquid'; però ell mateix es recusa, reconeixent que ni el primer d'aquests primitius és acceptable per raons semàntiques ni el segon en l'aspecte fonètic. Restava sempre l'aire llatí d'aquest *SALABRUM, que pot ser enganyós, però invita a insistir-hi, i a falta de base llatina fóra natural recórrer al grec.

Realment podríem pensar en l'important mot grec *σαλεύω* 'jo agito', 'sacsejo'. Com tants termes marítims podria ser en llatí d'origen grec: cf el ll. *salum* ja clàssic, per a 'onatge, tràngol o agitació del mar', que és manlleu de *σάλος* d'on es deriva *σαλεύω*. En efecte el salabre no sols serveix per treure peixos de la xarxa, sinó per pescar directament movent-lo dins de l'aigua (*DAG* etc.). Una forma *SALABRUM ens conduiria a un verb *SALARE, tal com *ventilabrum* a *ventilare*, *dolabrum* a *dolare*, *volutabrum* a *volutare* etc. El genov. *salao* s'explicaria com l'it. *candelao* al costat de *candelabro*; i així com el diminutiu de *dolabrum* era *dolabellum*, -ella, el de *SALABRUM seria *SALABELLUM (> cat. *salabrell*), que es dissimularia sigui en *SANABELLUM, d'on el fr. *saveneau* i el gc. *saunet*, sigui en *SARABELLUM, d'on el gc. *sarrabet*,¹ *sarrauet* (així segons Schuchardt) o *sauret*. Tot això és possible, però bastant hipotètic en la fase romànica i pitjor en la llatina. Ens quedem, doncs, en gran dubte, i fins escèptics.

Car, per damunt de tot, aquesta combinació deixa sense explicació possible la variant andalusa-cantàbrica *salabár/-árdo*. Ara bé examinant el *salabardo* basc, de forma cònica, comparable a un colador de cafè, que reproduceix Lhande en la planxa del seu article *sare*, se m'ocorregué que podíem veure en les vàries formes de tot plegat les múltiples variants en què va arribar a Europa una famosa paraula oriental; que ens és més familiar a Espanya en la seva forma aràbiga *sarāwīl*, en pronunciació vulgar *sarāwīl*, d'on per una banda el nostre SARAGÜELLS (cast. *zaraguel*) 'calces amples a la morisca o valenciana', i per l'altra el port i gall. *ceróulas*; realment la forma del cubà-andalús *salabár* i del cantàbric *salabardo*, tal com ens els han descrit,

és comparable a la màniga d'uns calçons o saragüells.

Del *sarāwīl* vulgar s'hauria passat a **sarable* > *salabre* (za- amb z-, com correspon a un arabisme, a Múrcia, Astúries i les zones basques que distingeixen els dos sons), mentre que de *sarāwīl* pogueren sortir el cat. *salabrell*, i el gascó *sarrabèt*, *sauret*, així, en tot cas, ja fóra més fàcil comprendre l'accentuació de l'andalús i cubà *salabár* (d'on després *salabardo*), discrepant de la de *salabre*, i d'altra banda —essent així que *sarāwīl* és un plural— per a aquestes formes en -ár podria partir del corresponent singular en àrab, que és *sīrwāl*. Que el mot s'hagués estès des d'Espanya per la costa atlàntica cap a França no fóra gens estrany.

Val a dir que resten moltes formes diverses i no totes recents, les allunyades del focus aràbic, i on ja el veiem arrelat a l'Edat Mj, com a Gènova Però és que la forma aràbiga no és més que la que vestí entre els moros una paraula de vell origen oriental, que també degué entrar a Europa per altres conductes. Com veurem a l'article *saragüells*, en àrab prové d'un mot molt difós en diverses llengües orientals, semítiques i no semítiques, segons sembla provinent en definitiva de l'Iran, des d'on ja passà en l'Antiguitat al greco-llatí SARABALLA; si pertot s'accentuaven aquestes formes en -alla, i no en la síl·laba anterior, no ho sabem, però el cas és que un plural *sarabula* «calzoni» ja apareix en textos medievals genovesos (*Miscellanea* citada, XLIV, 195) Aquesta entrada a Europa per diversos conductes, i per les dues riberes Mediterrànies, pot acabar d'explicar algunes de les altres variants del nom del salabre.

Perquè en català tenim encara a l'extrem Nord una forma diferent, i amb la data més antiga de totes. Alart en l'*InvlC* va llegir en un doc de 1156 relatiu a l'Estany de Salses: «de piscibus quos captatis in *sarabanus* postquam erit clausus», parlant de la famosíssima Font Dama, que desaigna abundosa dessota la vila, alimentació màxima del gran estany, en la boca de la qual s'agombolen els manats de peix àvids de les aigües salabroses i netes que aboca la gran deu; per això hi ha hagut sempre molta reglamentació piscatòria, i aquí ens parla d'alguna closa o barratge que devien fer-hi periòdicament; puix que és «postquam [fons] erit clausus». Sembla clar que no va bé Alart en cercar-hi una variant de CARO (b ll. *carabus*), 'espècie de barca': pel gran basal de la deu no pot circular cap barca, però és un lloc ideal per agafar-hi a cabassos el peix, a la vista, a cops de salabre.

¿Va llegir bé Alart o prengué dues ll per dues comes de n? És un fàcil error de lectura. I llavors tindríem *saraballus*. O bé podem suposar que aquesta n va amb la del fr. *savenelle*, *saveneau* i gascó *saunet*. Tot pot ser, i no cal ni és possible posar els punts sobre les *ii*, quan tot just estem en estat d'entreveure els diversos camins que s'obren amb aqueixa multiforme procedència oriental, quan quasi no sabem res de la terminologia pesquera aràbiga, ben poc de la greco-romana, i precisions insuficients de les altres. En tot cas l'aplicació pesquera del nom d'aquest calçó no té res de més sorprenent que la de *mànega* (Despuig, supra) o del